



ՄԷՎԱՏՏԸ ՄԻՒՆՏԷՐԻՆԸ

Քեթիկուսը իշխելիքը: — Ճիզվիթիքը: — Միւսա-
տէլէ: — Շէհիտէրին զանը քիլիսէնին Թօխուսու
տուր: — Տէրոյէնց Պատուելի: — Էօքսիւզիսանէ: —
Թիւրքմէնտէն պիրմէքմուպ: — Ալի Վատուսլարը-
նըն տէրէլէրի: — Իպատէժտէն նմալլ իսթիֆատէ էթ-
մէլիյիզ: — Ճափօնտա զազէթալար: — Հապատա օլան
Թէաֆֆիսիւ տէֆ էթմիլէ պիր չարէ: — Պիմիս: —
Ճափօնտա Թէրպիլէ: — Քիւրտիսման իշխին իրատը
վէ մասրաֆը: — Ինճիլ տիւնետա նէ էտէպիլի: —
Փօլիմիզա հապատիսի:

ՔԵՏՈՒՆԻՒՄ ԻՇԼԵՑԷՆԼԷՐ

ՀէՐ քէթիկուսը իշխելիքն նուրտան
իբրա՛ն էտէր, վէ ամէլլէրի մէյտա-
նա գօնուլմամազ իշխն նուրա կէլ-
մէզ: Ամմա հադդը իշխելիքն ատէմ
ամէլլէրի Ալլահ իլէ իշխնմիշ իտի-
յիւաշիքէար օլտուն տէյիւ նուրա կէ-
լիր (Յալհ. Գ. 20, 24):

ՃԻԶՎԻԹԼԷՐ

Միւնիս շէհրինին տարէլֆիւնուն-
տա իլմի իլահի խօճասը վէ էսքի
Գաթօլիքլէրին փիլի օլան տօքթօր
Տէօլլինկէր, եազընլարտա Պօն շէհ-
րինտէ թէճէմիւլ էթմիշ օլան մէճ-
լիտտէ, «Ճիզվիթիք ճէպպարըդլա
միւթթէհիտ, թէն ալմըշ պաթըլիյէթ
տիրէլէր» տէմիշ տիր:

ՄԻՒՆՏԷՐԻՆԸ

Փաթիքէրէթին պիր պիր կիւն
Հինտիսթանըն Կալիպթա շէհրինտէ
գալապալըդտա տուրու պ պիր Քրիս-
թիյանըն Պրահմիւլէրտէն պիրիսի իլէ
միւնտալէ էթմիլինի սէյր էթմիլ-
տէն սօնգրա, «Պու ատէմլէրին լիսա-
նընը աննամմա իսէ տէ, հադդ քի-
մին օլտուղունու պիլտիմ, չիւնքի
խըրպանան հադդսըղ տըր տէյիւ պի-
լիլիմ» տէտի: Միւնտալէ էտէնլէր
հադդընտա տօղրու շէրասթ քէտմէ-
նին եօլու ալէստէվիյէ պու տուր:

Միւնտալէ էտիստ միւնտալէտէ էթ-
մէնին ուսուլի էֆէքտընը գալիզա-
նը սէօյլէյիպ, պաշգապընա տա քէն-
տի էֆէքտընը սէօյլէմէյէ միւսաա-
տէ էթմէք տիր: Էյրի պիր տէյնէք
կէօրիւպ օնուն էյրի օլտուղունու
պաշգապընա կէօթմէրմէք իսթէտի-
յին հալտէ, տօղրու պիր տէյնէք ա-
լըպ օնուն ետնընա գօ. եալընը պու-
նու էթմէք էլվէրի: Փաղաթ միւ-
նտալէյէ թաթմիւլտուղուն հալտէ,
գաթ իսպիլար վէ փալէ «տօղր իսթիսալ էթ-
մէն»

ՇԷՀԻՏԼԷՐԻՆ ԳԱՆԸ ՔԻԼԻՍԷՆԻՆ ԹՕԹՈՒՄՈՒ ՏՈՒՐ

Պիր գալ էրիզ սէնէ էլվէլ Լատի-
մէր վէ Րիտէյ նաման իքի շէհիտ տին
ուղրունա պիրլիքտէ եաղըլտըլարը
էսնատէ, պիրի տիկէրինէ, «Պիզ պու
կիւն ինկիլթէրրատա էօյլէ պիր մօմ
եաղալօրու քի, կէլէճէք ասիրէր օ-
նու սէօնտիւրէմէյէճէքլէր» տէտի:
Պէօյլէ տէ Քրիստոս, խաչա չըգարը-
լաճաղը էսնատէ, «Երտէն երիւքսէյէ
դալալըրըլտըլմ գէման, ճիւմէյի
քէնտիմէ ճէլպ էտէճէյիմ» տէտի, վէ
օնուն պու սէօղլունիւն իսպաթը օլ
վաղըթման պու անտէք հէր կիւն
կէօրիւլիւյօր: Քրիստոս եօլէքէ Ենթի:
Քէզալիք հէր ասիրտէ եաղալմազ, հա-
դիգաթը իգրար էտէնլէրի հէլաք է-
տէյիմ տէրքէն, քէնտի քէնտիին խա-
րապ էթմիշ տիր: Պէօյլէ օլտուղու
հալտէ, հադիգաթը սէվիպ Ալլահ
Ալլահըն քէլամընա կէօրէ իպատէթ
էթմէք իսթէտիքլէրի իշխն Թուրքի-
անըն հէր թարաֆընտա սըղընթըյա
վէ թէտալիյէ տիւլար օլանլար թէս-
էլլի օլունլար, զիրա շէքտիքլէրի ա-
ղապ նաֆիլէ տէյիլ, չիւնքի քէնտի-
լէր պի զայրի հադդ գալմէթ շէքէ-

յօրլար իսէ, օնլարա թէտալի էտէն-
լէրին զուլմու վէ զատալըլըլտա
աշիքէար օլույօր, վէ մալթազ պիր
կիւն ինտանլար թէտալի էթմէյէ
րուխտաթ վէլէն տինի եա մէլհէպի
թէրք էթմէյէ մէճալուր օլաճաղար:

ՏԷՐՈՅԷՆՑ ՊԱՏՈՒՆԼԻ

Հայրենիք նամ էրմէնիճէ զաղէթա-
նըն 267 նումէրօսունտա Տէրոյէնց
Պատուելի Րօմա քիլիսէսինին Քիթա-
պը շէրիֆին օղունմասընը եասագ
էթմիշ օլտուղունա իսպաթ իսթէր:
Հալ պու քի 1229տա ագա օլունան
Թուլուզ մէճլիսի, զիրտէ մուհարրէր
Ափենճիւ պէնտինտէ, «Ահալ ալթիզ
վէ Ահալ ճէտիտ քիթապըլընը եան-
լարընտա սաղալմազա աշխարհական
քիմնէլէրին րուխտաթը օլմասընը տա-
լի մէն էտէրիզ, մէյէք քի պիրիսի ի-
պատէթ ինտէն նաշի խաճապալիւն տու-
ալարը իշխն մէլամիլը վէ խաճալէք վէ
պիլքիւր Մէրէքմին խաճալէքալիւն քի-
թապըլընա մալիք օլա: Լաքին պու
քիթապըլըն տալի էլսինէլ մալիւ-
մէյէ թէրճիւմէ օլունմուշարընը է-
տինմէսինլէր տէյիւ էքիտէն թէնպիհ
էտէրիզ» տէր:

Իզթիզա էթմիլի հալտէ տահա
պաշգա պէնտլէր զիր էտէպիլիլիզ:
Տէրոյէնց Պատուելի Քիլթիւպի մու-
գատտէսէնին Փրօթէթմանլար մարի-
ֆէթի իլէ օլան թէրճիւմէլէրի իշխն
տալի Նաֆի վէ հէլէք տիր տէյիւ իտ.
տիտ էտէր: Միւնտալէյէ պու իտտիա-
յը պէլքի երիւզ տէֆա տըր ալէնէն վէ
մալիֆի էտէյօր իսէ տէ, չիմտի վա-
ղըթ տըր քի եա պու իտտիալան
վաղ կէլսին, եա եօլտա պիր քէրքէ
օլուն տէտիլինին իսպաթընը կէօթ-
թէրին: Պատուելիին զալլինճէ, Փա-

փափկեցին Գիթապը շերտերն օգուռն-
մասընը ետսապ էթմէսի, փիշմէմիշ ետ-
խօտ զէհրիւրի եքմէք եէմէյի ետսապ
էթմէք կիպի իմիշ : Լաքին , եքմէք
փիշմէմիշ ետսապ զէհրիւրի տիր տէյիւ
պիհուտէ իտաիա էտէրէք ալէմի եք-
մէք եէմէտէն քիւլլիյէն մահրում է-
տէն ատէմ հագգընտա նէ տէմէյի :

Սէմափաթ փատիշահըղընը գափա-
լըպ , քէնտիւր կիրմէտիքտէն մատա ,
կիրէճէք օրանլարը տախի կիրմէքտէն
մէն էտէն քիմսէլէր հագգընտա Գրիս-
տոս էֆէնտիմիյի նէ սէյլէտիյի
պիլիւրիզ (Մատթ . ԻԳ. 13) :

ԷՕԻՍԻԻՋԻՍՆԷ

Պրուստտա պիր պապ էօքսիւզիսանէնին
քիւլաւոր հէնուզ իւշ այ իսէ տէ , պու ազ
միւտտէթ զարփընտա խայլը կիւճիւքլէ-
րէ վէ թէտաւիյէ զալիպ կէլտիյի միսիւ-
լի , պուստտա պէյլէ զուհուր էտէճէք պ-
րալարա տա տէրինէ քէօք սալմըլ պիր ա-
ղաճ կիպի տօսթլարըն տուտալ իլէ կէյիւս
վէրիպ պէյիւր տէյիւ իւմիտիմիզ գափի
տիր : էօքսիւզիսանէմիզ , սապըգա պէյան
գըլընտըլը իւզրէ , Ալմանիալը խայլըլսահ
պիր զաթըն մուսվէնէթի իլէ պաշլաւոր ,
տիկէր պիր Ալմանիալը տա 1,228 ֆրանք
իհսան էթտի Գէզա Պրուսա միւթէմէք-
քիլլէրինտէն Մարալը Մաննիկ հանըմ
6 էօքսիւզ իչիւն պիրէր ճանիւ ետփթըր-
տը . տիկէր Ալմանիալը պիր գատըն տա-
խի էօքսիւզլէր իչիւն 30 փարշա գատար
էլլիսէ վէրտի : Նագտէն օլան իանէլէրի
պաշլաւ վաղըթ իլան էտէրիզ : Պիր ֆրօ-
թէսթանթ Բում գատըն տա էօքսիւզլէրի
այտա պիր համամա կէթիւրմէյի իւհտէ-
սինէ ալմըլ օլուպ իճրասընտա պուլու-
նույօր , վէ պու վէսիլէ իլէ օնլարը պաղը
էվլէրէ կէթիւրմէտէ էօքսիւզլէրէ խանէ
սահիպլէրի թարափընտան եէմէք վէրի-
լիյօր : Ետալմ էթմէք իսթէյէն , միւրա-
տընը իճրա էթմէյէ մութլաք պիր եօլ
պուլապիլիւր : Դըլ եագըն օլտուղուստան
էօքսիւզիսանէնին ինթիյաճը արթաճադ
իսէ տէ , էօքսիւզլէրին պապասը օլան
Ալլահ ինպէթիլին էսիրկէմէզ տէյիւ ու-
մարըլ , իւղու իմարէթէ ետալմ էթմէք
իսթէյէնլէր , Բապլըն , « Մատամքի պու
էն քիւլիւք գարնաալարըմըն պիրինէ էթ-
տիլիւ , պանա էթմիլ օլտուսուլ » , վէ ,
« Գիւթի պու քիւլիւքլէրին պիրինէ ետ-
լընըլ պիր քեառէ սօղուգ սու իչիլիւսէ ,
հագգիւքտէն սիզէ տէրիւքի , էճրինտէն
ասլա մահրում օլմալաճաք տըր » քէլա-
մընը տիւլիւնտիւքլէրի հալտէ , զայրէթ
վէ ճէսարէթ քէսպ էտիպ , հէր նէվ ֆէ-

տաքեարըլա թէշվիք օլունուրար տէյիւ
մէմուլ էտէրիզ :

Գ. ՊԱՂՏԱՍՍՐԵՍՆ

Պրուսա , 6 հոկտ . 1875

ԹԻԻՐՓՄԵՆՏԷՆ ՊԻՐ ՄԵՔԹՈՒՊ

Պէշ այ էվլէլ թիւրքմէն քէյիւնէ կէլ-
տիլիմիզտէ , գըզ չօճուգլար օգութմալա
պաշլաւոր . պիր գըզ չօճուգլա օգութմա
էյրէթմէք իսէ , պուրատա ատէթ օլմա-
մըլ իտի : Պուստտա իւզէրինէ Լուսաւոր-
չախանլար տա քէնտի մէքթէպլէրինտէ
գըզլարը օգութմալա պաշլաւոր : Կի-
րակի կիւնիւնիւ մուգգատտէս թութմա
հագգընտա քէյիւն միւթէպլէրի իլէ
կէթիւլիւք . շիմտի պու խուսուստա տա
իսլահաթ կէթիւլիւք . չօգլար եէվմը
մէզպուրտէ ալըվէրիւ էթմէքտէն վէ սա-
լի պու կիպի իլէրտէն ֆարիզ կէլտիլէր :
Նայլը Գիթապը շերտի սաթըլտը , չօգլար
տախի մէզքիւր քիթապտան ալմալա ար-
զու կէթիւլէրիյօր : Վաղա վէ տուայա
կէլէնլէր չօգ վար . ինճիլին միւլարէք իս-
մինի հէր իլիտէն , կէլիպ օնու տիլիւք
վէ ճանընըն գուրթուլուլուստա արաւագ
իսթէյօր : Վաղա պուրանըն մէճիլի վէ
մութմարը ինճիլ իլիտէն իլէրի կիթմէսի-
նի իսթէմէտիքլէրինտէն պիզէ թիւրիւ
զաճմէթլէր վէրմէքտէ տիրլէր , քէյիւն
միւտիլի տէ պուստտա ետալմ էտէ-
յօր : Մէճիլ քիւրա իլէ թութուլուլուստա
էվլին սահիպլինէ փարա վէրիպ , պիզի էվ-
տէն չըգարթմար . շիմտի քիւրալալըլ օլ-
տուլուստա էվտէն տէ պիզի չըգարթմա
զայրէթիլտէ տիր : Պու էվլին սահիպլինի
չաղըրըլ փարա ատալմըլ քի պիզի էվլին-
տէն չըգարթմար , լաքին օրաղի օլմալա-
ղընտան , թիւրիւ իֆթիւրալար իլէ օնա
հիւքիւմէթէ չօգ սըզընթը վէրիյօր :
Պագաթ օնլարըն քէթիւ նիլէթլէրինի է-
յիյէ թէպտիլ էտէն պիր սահիպ վար ի-
տիլինէ ինանըրըլ :

ԿԸՃԱՅԵՈՒՄ ՄԱՆՈՒԿ

Թիւրքմէն , 2/14 սեպտ . 1875

ԱԼՓ ՎՕՏՈՒԱԼԸԼԱՐԸՆ ՏԵՐԷԼԷՐԻ

(Աւէրաքէրի 38 նոյեմբերուստա քէլմէ վէ սն)

Չօճուգլարըն թէրպիլիյէսի Վօտուալար
ինտիլտէ զայէթլէ միւհիմ պիր մատտէ
տէյիւ իթիպար օլունմալա իտի : Օնլա-
րըն քիթապլարընըն պիրինտէ չու նասի-
հաթ պուլուսուր . « Էվալարընը Բապլըն
գօրգուստա վէ տիլիմիլին մուգատ-
տէս եօլարընտա թալիմ էյլէ . խուսուստ
գըզլարըն , էյէր գըզ էվալարըն վար իսէ ,
սագըն . Յօլիւրըն գըզը Դինանըն սէրէն-
ճամը խաթընտա օլտուս » :

Վօտուալը Գրիսթիյանլար գաճվէրէ

վէ գաղինուարա կիթմէքլիլ տէ մուգիւր
ատա էտէրլէր իտի : Օնլարըն գաղինճէ
պու մագուլէ էէրլէր « կիւնահ փունարը » ,
« էյէթմանըն մէքթէպի » տիր : Բագա իսէ ,
օնլարըն ինտիլտէ , կիւնահա տիւլիւրմէք
իչիւն խապիս րուհուն գուրտուլուստա պէ-
թիւք տուլաք տըր . չիւնքի պիր ատէմ
գարըլա պագմալէ պիլէ իլվայա տիւ-
լէրսէ , ետ օնա տագանտըլը հալտէ նէ
օլմալ , տէրլէր իտի :

Գիթապը շերտի օգութմա վէ թէֆ-
թիլ էթմէք օնլարըն ինտիլտէ եալընըլ
քիլիսէ խատէմէլէրինէ մախսուս պիր շէյ
ատա օլունմալարընտան , ճէմալթըն հէր
սընըլընտան օլանլար , տէվլէթ մէմուրու ,
թիւճճար , սէնաաթ էհլի , չիթթճի , գա-
րըլար վէ կէնճ գըզլար պիլէ , օլ քիթապը
օգութմալըլը քէնտիլէրինէ պիր պօրճ սա-
յարլար ըտը : Բէնիէնին նագլինճէ պիր
քէրլէ Վօտուալը վալիլին պիրի , « Պիզտէ
Գիթապը շերտի պիլմէյէն գարը ետ գըզ
փէք նատիր պուլուսուր » տէտի : Մէզ-
քիւր միւհիլիլին սէօղիւնէ նագլարէն Վօ-
տուալարըն փէք չօղու Յօլուս քիթա-
պընը , ետսապ հիշ տէյիլ իսէ Մէզմիլին
խայլարըն , էզպլէրտէն օգուլար ըտը :

Պուստտա ագտէմ զիքը օլունտուլու
իւզրէ , միսիւնէր կէթուտէրմէք զայրէթի
պու Գրիսթիյանլարըն արաւընտա սա-
լա թէպէրն օլմալը : Օնլարը պու իլէ
թէշվիք էտէն Մատթէոս ինճիլինին սօն
պալընըն սօն այլէթլէրի իտի : Օնիքինճի
տէհրտէ Գաթթիւ միւհիլիլինտէն պի-
րի , « Վօտուալարըն հէփիսի տէ հէր
էէրտէ վէ հէր ատէմէ Գիթապը շերտի
վաղ էտէրլէր , վէ , մէզքիւր քիթապը թա-
նըլան քիլմէսնէ , քիմ օլուրսա օլտուս , օ-
նու պաշլալարընտա տախի թանըլմալա
պօրճըլ տուր տէմէքտէ տիրլէր » տէր :

Չօլանլար վէ վալիլէր սէնէվի մէճիւ-
լէրինտէ քէնտիլէր իլէ պէրապէր չալըա-
ճաք քիմսէլէրի թէֆթիլ վէ ինթիլսապ ,
օնլարըն վաղ իչիւն կիտէճէյի մահալլէրի
տէ թային էտէրլէր իտի : Հէր պիր մի-
սիւնէր կիթալիլի էէրտէ էն աղը իքի սէնէ
գալմալը իտի , վէ մէճիւ թարափընտան
քէնտի էէրինէ պիր պաշլալար կէլմէտիք-
ճէ պուլուստալու մահալիլ թէրք էտէմէզ
իտի : Միսիւնէրլէր էքսէրիյա իքիլէր իքի-
լէր կիտէրլէր իտի . պիրիսի եօլարա , կի-
տէճէլէրի մահալլէ , օրանըն ատէմէլինէ
վէ իլէ ալնա իտի , տիկէրի աճէմի օլուպ
պիր միւտտէթ օնուս մայթիլինտէ գալա-
րագ ալըլը ըտը : Միւհիլիլին պիրի , « Օն-
լարըն (Վօտուալը միսիւնէրլէրին) գատի-
մի մոտալարը եօգ տուր . գալըն սալատան
էլլիսէ իլէ վէ եալըն այագ իքիլէր իքի-
լէր հէր թարափա կիտէրլէր , րէսուլլէ-
րին էյամընտա օլտուլու կիպի տախի օն-

լարըն հէր շէյի միւսամի տիր» տէր : Բէնիէ Վօտուալըւար հազգընտա զիբրէ շայան պիր շէյ նազլ էտէր : Պու միւնէլ լիֆին սէօզլենէ նազարէն , Վօտուալըւարըն պիր գըսմը երւզիւք , քիւփէ վէ պիւնէ- զիք միսիլի պիր թաղըմ զիգըյմէթ էշեա ալըպ շէհրլէրի վէ քէյլէրի կիզէր խոի , վէ պուռլարը սաթարգտան սօնդրա պաշ- գա ալըճը գուհուր էտէրսէ , Վօտուալը թիւճճար , մէգքիւր էշեատան ալըմադ իս- թէյէնէ , շէյլէ ճէվապ վէրիւր խոի . « Տօս- թուսմ , իսթէտիյին էշեատան եանըմտա դալմատը , հալ պու քի , էյէր փափաղա- րա խապէր վէրմէյէնէյինի սէօզ վէրիւր- սէն , պէնսէ իսթէտիյին էշեատան ալասը վար , օնու սանա վէրէյիմ : Պէնսէ էյլէ աճաիւ պիր ինճու վար տըր քի , Ալլահը զաթէն օլտուղու կիպի ինսանա թանը- տըր . պիր նէվ ինճուս տէ վար տըր քի , Ալլահըն մուհապալէթինի ինսանըն դալ- պինտէ թուլթուղուրուր վէ հիչ սէն- տիւրմէզ : » Պուռու տէտիքտէն սօնդրա Գիթապը շէրիֆտէն պաղը պէթէր , մէ- սէլա Դուկաս Ա . 26 պէթի , « Վէ ալթըն- ճը այտա ճէպրաիլ մէլէք Ալլահ թարա- ֆընտան Կալիլէանըն նազարէթ նամ պիր շէհրլէնէ կէօնտէրիլտի » վէ զայրիհում , եախօտ Մարկոս ԺԲ . պապընտան , « Օնլար տուլ գարըլարըն էվլէրինի եէյիպ , կէօս- թէրիչ իշիւն ուղուս տուալար էտէրլէր » 40ընճը պէթի , էյպէրտէն օգուրուտու : Պատէհու Բօմա քիլիսէսինին թալիմաթընը Վօտուալըլարըն էյրէթտիյի ինճիլի թա- լիմաթ իլէ թաթպիլգ էտէրէք տէր խոի . « Սիլին փափաղար քիպիր տիր , փարի- սեցիլէր կիպի էն պաշտա օթուրմայը սէ- վէրլէր , վէ մուսալիմ (Բարբի) չաղըրմապ իսթէրլէր : Պիզիմ վաիլլէրիմիլ պու մա- գուլէ խօճալար տէյիլէր : Սիլինքիլէր աչըգ մէշրէպ տիր . պիլիմ քիլիսէ խառտէ- մէլէրիմիլ իսէ էվի պարզը քեամիլ ա- տէմէր օլուպ , քէնտի գարըլարը իլէ վա- դար իւզրէ կէշիլիլէր : Սիլին փափաղ- արընըզ , « Վայ սիզէ , գէնկիլէր , զիրա թէսէլլինիդի ալտընըզ » թազիրի իշիտէն խաաիս գէնկիլէր տիր . պիլիմ չօպանլա- րըմըզ վէ վաիլլէրիմիլ իսէ , եէյէնէք վէ կիլէնէքլէրի օլտուղու հալտէ գանաաթ է- տիպ պաշգա շէյ արամաղար : Սիլինքի- լէր գապլա վէ նիզա չըգարըլար , վէ « Պիլ ճիւմէ գըլըճ շէքէնլէր գըլըճ իլէ հէլաք օլուր » տէյիլ տիւշիւնէյլէր . պի- զիմքիլէր իսէ , պիլ աքս , հազիգաթ սէ- պէպիլնէ տաիմա սիլին բուհպանլարընը- տան թէատուի շէքէնլէր տիրլէր : Պիզտէ գարըլար տաիլի էրքէքլէր կիպի օգուրմադ եաղմադ թահսիլ էտէրլէր , վէ պիր այլըգ շայրիւրիմիլ պաշգառընը թալիմ էտէպի- լիւ . սիլին իսէ փափաղարընըզտա պի-

լէ եէնի ահտտան իւշ պապ աննայըպ մա- նասընը վէրէն նատիր պուլուռուր . հալ պու քի պիլիմ գարըլար Գիթապը շէրի- ֆին պէյիլէք գըսմընը էյպէրտէն սէյ- լէյէպիլիլէր , վէ Գիթապը մուգատտէսի պէյլէ թալիմ էտիպ օնուս խալիս թալի- մաթընը հըֆզ էթտիլիմիլ իշիւն տիր քի սիլին բուհպանլարընըզտան տաիմա թէ- աուտի շէքէրիլ , Օնլար կիւնահ իլէյէնլէ- րէ մատտի միւնաղաթ պիլէ վէրիլէր . պիլ իսէ կիւնահքեարը , « Կիթ , արթըգ կիւ- նահ իլէմէ » տէյէրէք նասիհաթ վէրիպ սալը վէրիլիլ : » Պու վէ տահա պու մի- սիլի սէօզլէր իլէ Գաթօլիքլէր իլէ Վօ- տուալըլարը տիր վէ ալապ խուսուսուս- տա պիրպիրլէր իլէ թաթպիլգ էթտիքտէն սօնդրա , տիւշէյէն քիմսէյէ , « Շիմտի վար ազլըն իլէ պուլ . պիլիմ քիլիսէնին մի եօխսա սիլինքիլին մի թալիմաթը հազգ վէ խալիս տիր , վէ օնա կէօրէ պաշընըն չարէսինի կէօր » տէյիպ սափուղուր խոի : Պէյլէ հէի Վօտուալըլար պիրէր թարգ իլէ ինճիլի վաղ էտէրլէր խոի . Օն իւշիւն- ճիւ տէհրտէ օնլարտան չօգըրըն էվրօիա- նըն հէման հէր սէմթինտէ պուլուռուր ի- տի , վէ Յրանսատա , Ալմանիատա , իթա- լիատա , Ավթրիատա վէ Պօհէմիատա չօգ շայրիւրլէր էտիւմիլէր խոի : Օլ թարիի- տէն իթիպարէն պէշիւնճի տէհրն սօնլա- րընտէք Գաթօլիք բուհպանլարընըն խա- յալ էտէպիլտիյի թիւրիւ իսքէնճէլէրէ տիւշար օլուպ , օնպէշիւնճի տէհրտէն սօնդ- րա բահաթ պուլուրուր իսէ տէ , գըրըլա գըրըլա աղ գալմըլար ըտը , վէ Վօտուա քիլիսէսինին տիրէքլէրի կիպի օլ քիլիսէ- նին գայըլուսուսու գալտըրան միւթէպէր վաիլլէր սայ քի թէլէֆ օլուպ պիլթիլլէր խոի : իյալիս քիլիսէ օն ալթընճը տէհրն իպթիտաընտա պու տէրէճէ զաիֆէնիլ իտի իսէ տէ , չօպանլարըն Զօպանը օնու գայըրմադտա օլուպ , Ալմանիատա վէ իգ- վիշրտէ հազըրլատըղը Մարթին Լուիէր վէ Զուլինկիլ նաման պէհատըրլար եէտի իլէ օլ ճէսիմ վէ միւնթաղաթ իսլահաթը իճրա էթմէք իւզրէ խոի : Իշուր իսլա- հաթ փիլիլէրինին սէտաըն Վօտուալըլա- րըն գուլաղարընա վասլ օլուր : Լուիէ- րին վէ Զուլինկիլին վէ իսլահաթ սէրկէր- տէլէրինտէն սաիլլէրինին քիթապըլարը Վօտուալըլարըն էլլէրինէ եէթիլտիյինտէ , օնլարըն չօպանլարընտան պիրի 1530 տա իսլահաթ սէրկէրտէլլէրինին պիր արգա- տաղը իլէ դօնուշուպ , Վօտուալըլարըն ա- գաիտի տիւնիլէսինի օնա թարիֆ էթտի , վէ պու իքիսինին պիրպիրլէրինէ եաղաղ- ղը մէքթուպլարտան աննաշըլտըղը իւզրէ , թարաֆէյնտէն մէմուսիլէթ հասըլ օլուր : Օն ալթընճը տէհրն իպթիտաըն Վօտու- ալըլարըն էն զաիֆ վաղթը խոի իսէ տէ ,

օնլար Կալիլինին խընըմարընտան պիրինին զայրէթի իլէ նէօշաթէլ շէհրլէնտէ իւք տէ- ֆա օլարադ Յրանսէվի իւլ իպարէ թապ օլուռան Գիթապը շէրիֆ իշիւն 60,000 ղուրուշ գատար իանէ էթտիլէր : Պու քի- թապ վասիթասը իլէ լիսանը Յրանսէվի Վօտուա տէրէլլէրինէ տաիլ օլուր : Էվ- րօիատա իսլահը տիր վուղու պուլուրուգ- տան սօնդրա , Վօտուալըլար Ալմանիա վէ իգվիշր քիլիսէլլէրինտէն պիրի մագառըն- տա ումուրը իսլահաթը իլէրի կէօթիւր- մէք զայրէթինտէ պուլուռուրըլարըն իշիւն , իթալիա վէ պազէն Յրանսա տէվլէթինէ թէպաա օլտուղարընտան , մէգքիւր Գա- թօլիք տէվլէթիլլէրինտէն թազիլգ օլուռ- մագտա իտիլէր : Տէվլէթ մէմուսիլէթլէ- րինէ գուլանըլմաղա սէլահիլէթլէրի օլ- մատըղընտան , նէ հաքիմ , նէ հէքիմ , նէ մուսալիմ օլապիլլէրլէր խոի . այրըճա իլմի իլահի մէքթէպլէրի աշմաղա տա բուխ- սաթլարըն եօղուտու : Լաքին շիմտի իթա- լիա գրալը Վիքթօր Էմմանուէլին սայէ- սինտէ իթալիանըն սաիր թէպաասը իլէ միւսապաթ իւզրէ հէր իմթիյաղա հիսսէ- տար օլուպ , մէքթէպլէրէ վէ իպատէթ- կեահլարա մալիք օլտուգտան մատա , ա- թալարընըն էթտիլի զայրէթ վէ շէքտիլի սըզընթըլարըն սէմէրէսի օլան իսլահաթը տիրին իհսան էյլէտիյի հէր նէվ էյլիքլէրէ տէ մալիք տիրլէր : Վիքթօր Էմմանուէլին էյամը գըրալիլէթինտէն էվլէլ , թէատուի թահթընտա պուլուռուրըլարըն իշիւն մէք- թէպլէրի օլմատըղընտան , օնլարըն կէնճ- լէրի իգվիշր վէ Ալմանիա թարաֆլարը- նա սէլահաթլէ , չօգ գահմէթ շէքէրէք ֆազիրանէ իլմ վէ թէրպիլէ թահսիլ է- տէրլէր խոի : Օլվաղըթ Լօզանա տա կէլէն- լէր չօգ օլուրուտու : Եաղընլարտա Լօ- զանը պիր տօսթ պանա աճընարադ , « Շիմտի Վօտուալըլար պուրայա կէլլէյօր- ար . օնլարըն պուրայա կէլլէսի պիլգէ չօգ խայըրը խոի . պիլ շիմտի անճադ օնլա- րըն հազգընտա էյի խապէրլէր ալըպ մէս- րուր օլույօրուգ » տէտի : Հէի պու վէր- տիլիմ հապատիսին չօղուռու մէգքիւր Լօ- զանըտան ալմըլմ , Պէնտիմ իթիթամ վէրմէգտէն , Վօտուալը լաֆզըն մանասը- նը տաիլի գըսաճա թարիֆ էտէյիմ : Վօ- տուալը լաֆզը քէթիլ , եանի տէրէ սէքէ- նէսի մանասընա տըր , չիւնքի մէրգուսա- նըն վաթանը Ավի տաղարընտան պիլգէ չօգ իսլահաթ իգվիշր մէմուսիլէրին « Վօտուա » եախօտ « Գանթօն տը վօ » թէսմիլէ օլուռան էյալէթինին էհալիսինտէն այրը տըրլար : Իշուր էյալէթ տաիլի Ավի տաղարընըն պիր տէրլսի օլտուղուռտան , սէքէնէսի Վօտուալը եանի տէրլիլ թէս- միլէ օլուռուր : Պէնիմ շիմտի պուլուռ- ուղուրմ վէ պու մէքթուպու եաղաղըմ Լօզան շէհրի , պու իքիւնճի Վօտուաա , եանի իգվիշր ճիւմհուրիլէթի տաիլիլինտէ օլան Վօտուա եախօտ Գանթօն տը վօ էյալէթինտէ տիր :

Ս. ԿրՊՏ. Յ. ԹՈՒՄՍՍԵԱՆ

Լօզան , 8 յունվար , 1875



ՊԻԹԼԻՍ

Պիթլիս երկքսէք տաղարըն ուշու-
րումսնտա, վան տէնիզինին զարալի
ուճունտան 12 միլ ճէնուպա տօղրու,
30,000 էհալիտէն իպարէթ պիր շէ-
հիր տիր: Պիթլիս բրմօղը պուրատան
պաշայըպ 30 միլ գատար ուղուն
պիր պօղազտան աշաղա կիտէր:
Պիթլիստէ չօդ աղար սուլար վար,
հէփիսի տէ տաղարտան չըգար վէ
թաթը տըր: Խօյը մանէն սուլարը
տա վար: Պաւնարտան տա պիր գա-
չընը էհալի գուլանըր:

Եօդարքի թաալիր Քիւրաիթան
տաղարընըն մանգարէսինի էյի,կէօ-
թէրիւ իսէ տէ, թաալիրտէ շէհրին
անճագ նըսփը կէօթէրիւմիշ տիր:
Փրօթէսթանթլարըն իպատէթկեհաշը,
կէճէլի կիւնաիւղլիւ գըղար մէթէ-
պի վէ չօպանըն էյի, թաալիրտէ Կնու-
մէրօ իլէ կէօթէրիլէն գըսմաա տըր:
2 նումէրօլու մահալ 130 այագ երկք-
սէքլիյինտէ սարփ պիր գալէ օլուպ,
էթէյինտէ օլան պիր գալէ երկը տիր-
քան իւղէրինէ պագար: Շէհրին էր-
մէնի էհալիսի 10,000 տիր. տէօրթ
պապ մանաթըր իլէ տէօրթ տէ քի-
լիսէլէրի վար: Մանաթըրըն պիրի 3
նումէրօյա եագըն կէօրիւնէն պինա

տըր: Պաւնտան 30 սէնէ էվէլ զա-
լիմլիյի թարաֆընտան նամ վէրմիշ օ-
լան պիր Քիւրա պէյի Պիթլիստէ միւս-
թագիւ հիւքմ էտէր իտի, լարին
տէվէթի ալիյէ նիհայէթ հիւքիւմէ-
թի ծնտան ալտը, պէյ տալի 1871 տէ
նէֆիտէ էօլաիւ:

Պու շէհրէ իւր տէֆա ղիյարէթ է-
տէն միսիօնէր 1853 տէ օրատա թէ-
մէքքիւն էթաի: Փրօթէսթանթլար գա-
րընաալար պիր գալ սէնէ սըգընթը
վէ թէատաի շէքաիքտէն սօնդրա,
1864 տէ ինճիլի քիլիսէ տէյիւ թա-
նըլարըր: Պու քիլիսէնին աղալարը
չիմաի 117 տիր. Փրօթէսթանթլար տէֆ-
թէրինէ գայտ օլունմուշ քիմնէլէր
իսէ 200 իլ թէճապուզ էտէր: Պիթլիս-
տէ ինճիլ իշինին մուլթաաար պիր
հիքեայէսի պու սէնէ էրմէնիճէ Աւե-
տարերին 34 նումէրօսուռտա իլան
օլունտու: Գըղարըն կէճէլի կիւն-
աիւղլիւ մէթէպի 1865 տէ գուրուլ-
տու վէ հալա իլէրլէմէք իւղրէ տիր:

ՃԱՓՈՆՏԱ ԹԵՐՊԻՑԷ

Ճափօն տէվէթինին մէարիֆի ու-
մուլիյէ նագարէթինտէ պէօյիւք պիր
թէպաիլաթ վուգու պուլտու: Մէ-
արիֆի ումուլիյէ նագարէթինին տա-

պըգ միւտիրի, պոււն-
տան պէօյիլէ տէվ-
լէթ մէթէպէրին-
տէ քիլիսէ խառն-
մէլէրինին, եանի
Քրիսթիյան վաիլլէ-
րին, խօճա մագա-
մընաա գուլանըլ-
մաաընը եաապ էթ-
միշ իտի իսէ տէ,
մէրգոււմ աղլ օլ-
տուլտան սօնդրա
ծնուն եէրինէ նապ
օլունան եէնի նա-
ղըր, Ամէրիգատա
թէր պիլէ օլուպ
Քրիսթիյանըղը գա-
պուլ էթմիշ օլտու-
ղունտան, մէքքիւր
եաաղըր գալըրըպ,
Եէտօ շէհրինին տէվ-
լէթ մէթէպէրին-

տէ վառէլէրի թէքմիլ օլան Քրիս-
թիյան խօճալարըն մէմուրիյէթլէ-
րինտէ իպգա օլունմաաընա բուլա-
սաթ մէրտիքտէն մաաա, էհալիյէ
տաիլի, իսթէտիքլէրի վաղըթ վէ իս-
թէտիքլէրի եէրտէ Քրիսթիյան խօ-
ճալար թային էթմէյէ իղն վէրաի:

ՔԻԻՐՏԻՍԹԱՆ ԻՇԻՆԻՆ ԻՐԱՏԸ

ՎԷ ՄԱՍՐԱՅԸ

Քիւրաիթան իլինին իրատը վէ մաա-
րաֆը հագգընտա 1873 Աւետարեիլին
12 նճի նումէրօսուռտա տէրճ օլունան սօն ի-
լանտան սօնդրա, իրա 100 ղուրուշտան
օլարագ ղիրտէ մուհարրէր մէպալը թա-
սիլ օլունտու:

Ղուրուշ	
Սրկուսիտէն	60
Հուգլուլու հաճի կիրակոստան	52
Իսթանպուլտա Քիրէճճեան պա.	
Մկրաիչտէն	125
Եաֆնատա վաղար կիւնիւ մէք-	
թէպինտէն. Սէյլան	541
Խարփուլտա գըղար մէթէպինտէն	228
Հաճի Պօղոսուլ վասիլէթի, Հուգ-	
լուլու Պաղտասար աղա եէտի իլէ	337
Սըվաղը Մանուկեան պա. Մի-	
քայէլտէն	400
Մէղէրէ վաիլի Խաչատուրեան	
պր. Յովհաննէստէն	18
Տիյարպէքիրտէն	85
Յարուլիւնեան տօրթ օր Գրիգորտան	40
Էրկուլուլ Յովհաննէս աղատան	100

Մուրի ձեռնարկներն դրող արհեստագիտական	14
Արարիկներն	192
Խարտիկ մեքենայի նման	255 $\frac{1}{2}$
Վանիլ տօթի օր Մեքենայի նման	70
Սօն իրանին վազի թնտա սանտրի-տա սլուլունան մեքենայ	1,517
	5,612 $\frac{1}{2}$

Միւտտեթի մեքենայի օլան մեքարիքի պէր վեճը արթի պէյան օլունուր	
Ռընտվան վարդինէ իշպու թա-րիսէտէք վերլէն մասա	2,087 $\frac{1}{2}$
Իշպու թարիսէտէք շէնրի մեքարի-րուն մեքենայ խօճապընա մասա	1,450
Վարդէ եւարլան էլ իշխան իանէ	275
	5,812 $\frac{1}{2}$

Պու հիւսապա նազարէն սանտրըն 200 ղուրուշ աշըը վար : Խարտիկ ինձիլի իթթիհատը թարափընտան պիր գօմիսիօն Ռընտվանա կիտիպ , աղ կիւն դարփընտա մահալին վարդի օլան Ապլահատեան պր. Գալմէյի Ռընտվան քիլիսէսինէ չօպան նասպ էտէճէք : Պաշգա ետրլէրէ նազարէն Բիւրաթիսթան իշխան աղ չալըլըտը իսէ տէ , մեքարի տիյարըն խայլը ետրլէրիտէ օլան էյիլքըրտէն մատա , Ռընտվանտա 29 աղատան իպարէթ պիր քիլիսէ թէշքիլ օլունուր տուր քի , սիֆիր դարանըղտա պուլունան պու տիյարա վարլաղ պիր Էլըդ տըր :

Ռընտվանտա էյի պիր մեքենայ տէ վար : Խօճա Խարտիկ մեքենայի չայրտանընտան տըր : Գարընտաշար վարդ իշխան պիր էլ ետիմաղ ղայրէթիտէ օլուն , իանէյէ վեք միւհլմաճ տըրլար : Խարտիկ իթթիհատը սօն մեճլիսինտէ : Բիւրաթիսթանըն իրատ վէ մատարփընը ղույէթ էտիպ , չիմտիլք Ռընտվան չօպանընըն մատընտան մատա պիր շէյ էթմէմէյէ դարար վէրտի Բիւրաթիսթանըն տօթլարը մեքարի պինա իլէ մեքենային խտարէսի իշխան իանէ էթմէյէ հիմմէթ պուլունուրըլարը հալտէ , իթթիհատ տալիս Բիւրաթիսթանա տահա պաշգա չալըլանլար կէօնտէրմէյէ միւհլմէսիր օլաճագ տըր :

ՍԱՆՏՐԳԲԵՍՐ

Խարտիկ , 50 սեպտ. 1875

ԻՆՃԻԼ ՏԻԻՆԵԱՏՍ ՆԵ՞ ԷՏԷՊԻԼԻՐ

Էլեւմ միւհլիտիլին դաղըղ տա պէյ-լէ պիր սիւալու միւթէճատիր պուլունմասը հէր պիր մահալտէ պուլունման միւմիլէր իշխան պիր միւհլիսի էտէֆ իսէ տէ , օնլար տէրլաթըր էտէպիլիլէր քի , էթթէտէն պէրու տիւնեա ինձիլէ գարըն էօկէնտէ-րէլէրէ թէփմէ վուրուր կիպի հարէքէթ էթմիլ օլուն , պու պապտէ չօք թէճիւ , պէլէր էթմիլ իսէ տէ , նիհայէթ ինձիլին

գուվլէթիտէն մաղըղալ օլահէլիլ վէ մաղըղալ օլահիտէր : Ինձիլին հայ վէ միւ-հասիր , վէ հէր իքի աղըղը գըլըճտան քէսքին իտիլին կէօրմէք իսթէյէլէր , կի-տիպ թարիլիլէրտէ օնուն 1,800 սէնէտէն պէրու էյլէմէքտէ օլունուր նիշէ ճէնք-լէրտէ օլան ֆիւթունաթընը էյիճէ նա-զար էյլէսիլէր : Օնլար , հալա չիմտիլէ տէկին էֆքեար տիւնեասընտա պուլունման ապիւ պիր գուվլէթ տահա պիլիմէմիլ իտիլին տուրուլ հայրան օլունուր : Պու կիւնքի կիւն հէր հանկը միլլէթ եա գա-պիլէ արատընտա օլունուր օլուն , պիւ-լէրճէ սէնէտէն պէրու քէօք սալմըշ օլան միւհլրը մէյլէլէր մէնպարը նիշէ պաթըլ իթիգատ աղաճարընը սէօքիւլ մահլ էյ-լէտիլինէ միւթէհայիլ օլունուր :

Ինձիլ տիւնեատա նէ էտէպիլիլի , նէ մի էտէպիլիլի , Շիրքէթի պէշիլիլին ղայէթ նէֆրէթմիլ քէօնէ պիր իլլէթի օլան փութիլէրէսթիլի տէֆ էտէպիլիլի : Ասի-ատա օլուն , էվրօփատա վէ Ամէրիգա-տա օլուն , գէմանը դատիմին փութիլէ-րէսթիլիլի մէքուհաթընտան փաքէնմիլ օլան շու մահալէր նիճէ վէ նանըլ պէյլէ օլունուր : Օլ մահալէր ինձիլ մարիֆէթի իլլէ պէյլէ օլուն , օնուն թէփապիսինին աղիլ գանլարը իլլէ մի եայգանտըլար , եօլ-տա ալտէր պիր ֆէյլէսթիլիլ , եա պաշգա պիր թարիլ , եա տա ղայրի պիր քիլմալ վէ թալիմ մարիֆէթի իլլէ մի թէմիլլէն-տիլէր : Գատիմ փութիլէրէսթիլիլին հիյ-պէթմիլ էսարէթ ինտէն չիմտի աղատէի սէր էթմիլ օլան տիյարըն ինձիլի շէրիֆ գուվլէթի իլլէ օլմայըլ իլլա ալտէր պիր թէնէրաթլէ օլուն տէյպիլիլէր վար ի-սէ , իլլէ մէյտան , գօ պիլլէ կէօթէր-սիլլէր : Հէլլէ պիլլէ իտտիմըղը դապուլ էթմէյէլէրէ տարմըղըն Մատալիսկար , Հիւտիսթան վէ Ամթրալիսպընը վէ տա-հա նիշէլէրին պու կիւն շէհատէթէ չա-ղըրապիլիլի :

Ինձիլ տիւնեատա տահա նէ էտէպիլիլի Տահա նէ էտէճէք . օ , պէշիլիլին ճէմի վաղըթտա միւպթէլա օլունուր իլլէ-թի միւհլիլէ օլան ճէհալէթի տէֆ էտէ-պիլիլի : Էյեր ինձիլի շէրիֆին խալիս թա-լիլին մահլ էտիլիլ կիպի օլունուր պիր վաղթա «գարանըղ տէվրանը» վէ «աս-րը վասիթ» տէնիլիլիօրա , էյեր գուվլէթ տէվրանըն հուտուտու , մեքէպի միւս-լիլիլին գուհուրունա վէ օնլարըն տա Բիւթիլալի մուգատտէսէյի մահպուլիլ-թիլիտէն աղատ էթմէլէրինէ , մաթպուլ-թըն տալիս օնուննէլիլինէ մէտար օլմասը-նատէք սայըլըյօրսա , տէմէք օլուն քի հէր պիր վաղըթ վէ մահալտէ ճէհալէթի տէֆ ու լէֆ օլունմասը միւրատ օլուն-տուր թագալիլի , անճագ վէ եալընըլ

չարէ , էնվարը ինձիլին ինտանի էֆքեարը թէնվիր էտիպ ղուհանի հայաթ պախէ էթ-մէսի իլլէ օլաճագ տըր : Իմտի շու միւնա-սիպէթլէ , տիւնեայա էյլիլէ էթմէք նիլէ-թի մէմտուհէսի իլլէ մէմու օլան քեաֆ-ֆէի ինտան , միլլէթ վէ վաթան փէրվէրա-նա աճիլանէ իլպար էտէրիլ քի , նալիլ մէրամ օլմագ իշխան ինձիլիլէ եօլա չըգ-մըլար իսէ , էլ նիհայէ պիւթիւն թէշէպ-պիւսաթ վէ ղայրէթլէրի նաֆիլէ օլաճա-ղընը հէմ քէնտիլէր հէմ պիւթիւն տիւնեա թամաշա էտէճէք տիր :

Հէլլէ տիւնեայը պրաղալմ տա , ինձի-լի շէրիֆին տահա եարըմ տէհր պիլլէ օլ-մաղտան տիյարմըղտա վէ միլլէթիմիլ ա-րատընտա նէլէր էտէպիլիլի իտիլինէ տա-լի պիր միւթալէա էտէլիլ : Լաքին պու-նու իլլէրտէ տահա էյի էտէպիլիլիլէ ի-շխան , Աւետաբեր թարափընտան տալի շու պիր գաշ խուտուսաթըն տէրճինէ հիւ-մէթ պուլունուրըլա հալտէ էյի օլաճաղը պէտիհի տիր :

1. Էլ եէվմ թիւրքիտա 50,000 գա-տար նուֆուսու պուլունան փրօթէսթանթ-լարըն սէնէտէ վէրաթըլէրի ղուհանի վէր-կինին եէքիւնիւ Աւետաբերտէ կէօրիւն-մէսի :

2. Մէքթէպլէրին առատը վէ օնլարըն էտնա , էվաթ վէ ալա սայըլան տէրճէ-ճէ օլան աշվալը հաղըրէսի իլլէ , գըղ վէ օլլան թալէսլէնին տէ պիր ճէտիլլէ կէօս-թէրիլմէսի :

3. Քէմալա էրմիլ օլունուր հալտէ սօնդ-րատան թիւրիւլ չարէ իսթիմալ էտէրէք օգուլագ էյրէնէն էրքէք վէ գարըլարըն պիր իսթաթիսթիլիլ իլլէ , կեապուր տաղը , Գօզան տաղը վէ Բիւրաթիսթան կիպի պաղը մահալէրին աշվալը սաղըգատը իլլէ աշվալը հաղըրէսին տալի լաղըմ կէլէն մալիւմա-թը հալի ղափօրթօլարըն իլլան օլունմասը :

Իշպու իւշ խուտուսաթ ղիքը օլունուր-ղու միւպալ իւղրէ պիր տիլիտէ կիպի էր-պապը միւթալէանըն հուգուրունա իղշար օլունուրըլտա , օլ գէման ինձիլին տիյա-րմըղա տա , միլլէթիմիլ տէ նէլէր էտէ-պիլիլի օլունուր ալ աղըլ մէյտանա չը-գաճագ :

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ե. Բ.

Մարաշ , 5 սեպտ. 1875

Պալատէ մեքարի մեքթուլուն թէքիլիլիլիլ , թիւրքիա փրօթէս-թանթլարընըն 1874 սէնէսի իսթա-թիսթիլիլիլ եաղընտա Աւետաբեր վասիթտը իլլէ իլան էտէրիլ . Լաքին կեապուր տաղը , Գօզան տաղը վէ Բիւրաթիսթան կիպի պաղը մահալլէ-րին աշվալը սաղըգատը իլլէ աշվալը հաղըրէսին տալի լաղըմ կէլէն մա-լիւմաթը հալի ղափօրթօլարը պիլ իշպու մեքթուլուն եաղան ղաթ թա-րափընտան պէքիլիլիլ , չիւնքի քէն-տիսի օլ թարափլարա պիլլտէն ղիյա-տէ եաղըն օլունուրըլտան , թալէպ օլունան մալիւմաթը էտիլմէք պիլլ-տէն իսէ օնա տահա գօլայ տըր :

ՓՈԼԻԹԻԳԱ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Բուսի Հոկ. 14, վե Աւսթր. Հոկ. 26, 1875

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ

Սապրդ Սէլանիք վալիսի Բէուֆ փաշա, Սէլանիյէ վալի նասսպ օլունան Ահմէտ Համաի փաշանըն եւերինէ Պօս- նա վալիսի նասսպ օլունանու :

Սապրդ Գօնիա վալիսի Ահմէտ Թէվֆիգ փաշա տախի Տիարպէրի վալիսի նասսպ օլունանու :

— Ալաֆրանկա հոկ. 8 Թարիխի իլէ Եէնի-Փաղար միւթէսարրիֆինտէն ա- լընան պիր թէլէկրաֆ խապէրինէ նաղարէն, Պրանատա պուլունան ա- սաքիրի շահանէ գըլլանըն էօնիւնտէ էօյլէ նամազընա տուրտուգլարը սը- րատա տարլար վէ Գարատաղլըլար հէր Թարաֆտան իւղէրլէրինէ հիւ- ճիւմ էթմիլէր, վէ սասքիրի շահա- նէ պիրտէն պիրէ սիւհա տալրա- նըպ տիւլմէն իւղէրինէ աթէշ էտէ- րէք, ՅԱ Թէլէֆիյաթ վէ խայլը մէճ- րուհ իլէ օնլարը տաղլարա գատար գօվալամըլ տըր :

Շիմաի Բուսիլիտէ Թէճէմիւ է- տէն սասքիրին միգտարը 80,000 նէ- ֆէրէ պալիզ օլմուշ տուր : Տաիմա Բուսիլինին չէմալի էյալէթլէրինտէ արամազ օլան 20,000 նէֆէր սոս- քեր, վէ խայլը Թօփճու վէ սիվարի ալայլարը պու հիսապտան տիշարը տըրլար :

Վիէննատան քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆտան աննաշըլտըլընա կէօրէ, Մօսթարա պուլունան գօն- սօլօսլարա բուփօրթօլարընը Սէրվէր փաշայա Թագտիմ էթմէղտէն էվիլէ Էվրօփա հիւքիւմէթլէրի Թիւրքիայա Թէքլիֆ օլունանագ իսլահաթ իւղէ- րինէ իսթիշարէ էտէպիլսինլէր տէ- յիւ, քէնաի հիւքիւմէթլէրինէ Թագ- տիմ էթմէլէրի իշիւն էմր վէրիւմիշ :

Կարիպալտի տարլարա պիր Թէշ- վիդնամէ եաղմըլ տըր :

— Փրէնս Միլան, Բուսիատա վառի էմլաք սահիպէսի օլան պիր զատէ գըլլիլէ հոկ. 5/17 տէ Պէլլրատա ագտը իգտիվաճ էյլէտի : Ագտը նի- քեհա զիյնէթլինտէ Բուսիա վէ Սիւթ- րիա մատլահաթ կիւղարլարը հաղըր իտիլէր :

Պէլլրատաան եաղըլտըլընա նա- զարէն, փրէնս Միլան սապրդ հիյէ- թի միւտիրանը ալլ էտէլի, քէնաի հիւքիւմէթլինի տահա զիյատէ գալի պիր էստա իւղէրինէ Թէէսսիա էթ- միշ օլունա, սուլճուն պագատընը ար- զու էտէնլէրին սայըսը տախի կիթ-

տիւքճէ արթմագտա տըր : Փրէնս Մի- լանըն ագտը նիքեհաշը միւնասիպէթի իլէ Բուսիա վէ Սիւթրիա իմիէրա- թօլլարընըն էթտիւլէրի պէյանաթը նէվաղիշքեարանէնին ճէմաաթ իւղէ- րինէ պէօյիւք թէէսիլի օլմուշտըր :

— Թուրքիա ֆօնտօլարընըն ֆիա- թը պու հաֆթա զիյատէ տիւլիւն տիւր : Էվրօփա զաղէթալարը Օսման- լը ֆօնտօլարընըն ֆաիլլէրինին նըս- ֆը Թէնիլլ օլտուղու իշիւն տէյիլ, իլլա հիւքիւմէթի սէնիյէնին Օսմանլը պանգասը իլէ իսթիշարէ էթմէքսի- զին աճէլէթէն պէօյլէ պիր Թէսպիր իթթիլտաղընա գատար վէրմիշ օլտու- զու իշիւն իշթիլքեա էթմէքտէ տիւ- լէր, էյէր հիւքիւմէթի սէնիյէ ինճէ միւթալէա իլէ, վէ Օսմանլը պանգա- սը իլէ պիրլիքտէ պու թէսպիրի իթ- թիլաաղ էյլէսէ իտի, ֆօնտօլարըն ֆի- աթը պու տէրէճէ տիւլմէզ իտի տէ- յիւ զանն օլունանագտա տըր : Փագաթ շիմաի իշպու թէտապիրի մալիյէնին իճրասը վէ Օսմանլը ֆօնտօ սահիպ- լէրինի թէէմին էթմէք իշիւն հիւ- քիւմէթի սէնիյէ Օսմանլը պանգասը իլէ պիրլիքտէ չալըլմագտա տըր : Լէ- վանթ Հէրալտըն գալիյինճէ Թիւրքի- անըն իթիպարը մալիսինի եւերինէ կէթիւրմէք իշիւն իքի միւճէրլէտ Թա- րիգ վար տըր : Էվիլէա, հիւքիւմէթին իրտա վէ մասրաֆրնտա պիր միւվա- զէնէ հուսուլա կէթիւրմէք : սանիէն, թէնիլլ օլունան ֆաիլլին թէէտիյէսի իշիւն միւթաղ թէէմինաթ վէրմէք :

Ֆօնտօլարըն ֆաիլլինին նըսֆը Թէնիլլ օլունանագտան էվիլէ Ֆը- րանսըլար պիր չօգ Օսմանլը ֆօն- տօսու սաթըն ալմըլ օլտուգլարըն- տան շիմաի ինկիլլէրտէն զիյատէ Ֆրանսըլարտա Օսմանլը ֆօնտօսու պուլունանագտա օլտուղու ֆարիտաէն քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆնա- մէտէն աննաշըլմըլ տըր : Պու սէպէպ- տէն Ֆրանսա հիւքիւմէթի Թիւրքիա մալիյէսինի նիգամընա գօմագ իշիւն պաղը ալիյէ մուսվէնէթ էյլէսինլէր տէյիւ սաիր Էվրօփա տէվլէթլէրինէ Թէքլիֆ էթմիշ տիր : Թայմըլ նամ զաղէթանըն պէյանընա նաղարէն, Թիւրքիա պէօյլէ պիր Թէքլիֆի գա- պուլ էթմէք իսթէտիյի հալտէ, ին- կիլթէրա հիւքիւմէթի Թիւրքիայա պէօյլէ պիր Թէքլիֆ էթմէք իշիւն սաիր Էվրօփա տէվլէթլէրի իլէ իթ- թիֆագ էթմէյէ հաղըր տըր :

Տէվլէթի ալիյէնին Էվրաղը նագ- տիյէսի եէտլէրինտէ պուլունան ինկ- լիլլէր հոկտ. 7/19 տա Լօնտրատա մէճիւս էտիպ, իսթիգրաղարա վառ

օլունան թէէմինաթ թէմամի իլէ իճ- րա օլունանագտա, եէնի թէտալիւ- լէրին իճրասը հաղըրնտա տէվլէթի ալիյէյէ ըրղա վէրմէմէյէ, վէ պու պապտէ ինկիլլ տէվլէթլինին տախի միւտաթէլէսինէ միւրաճաաթ էյլէ- մէյէ գարար վէրմիլլէր :

Օգոստոս 2/14 Թարիխլէ իսթան- պօլտան քէշիտէ օլունան ֆարիլ վէ Լօնտրա զաղէթալարընտա նէշը օ- լունան պիր թէլէկրաֆ խապէրինէ նաղարէն, պաղը ալի ինկիլթէրանըն սապրդ պաշ վէքիլի վէ մալիյէճէ մա- լիւմաթը ճիհէթի իլէ չօգ միւթէպէր օլան միւթըր Կլատաթընա տէվլէթի ալիյէնին ումուրը մալիյէսինի եէնի պիր նիղամա բապթ էթմէքլէյի թէք- լիֆ էթմիշ : Սէօյլէնտիյինէ նաղարէն, միւմաթլէյին իգամէթի իշիւն Պօղաղ իշիւնտէ պիր սարայ թէրթիպ, քէն- տիսինէ տախի սէնէվի 50,000 ինկ- լիլ լիրասը մասշ իթա օլունանագ : Միսթըր Կլատաթըն, տէվլէթի ալիյէ- նին ումուրը մալիյէսինին մուվաղէ- նէսի հաղըրնտա էլլէմ կէօրտիլիւ թէտալիլլէրի իթթիլտաղ վէ իճրա էթմէյէ միւսթագիլ սէլահիյէթի օլ- մագ շարթը իլէ Թէքլիֆի մէղպուրու գապուլ էթմէյէ հաղըր իմիշ :

Պու խապէրէ չօգ իթիպար օլուն- մամագտա իտէ տէ, մէքրիւր թէք- լիֆ ֆիլհագիլ օլմուշ օլունա իճրա- յա գօնուլտուղու հալտէ, մէմալիքի շահանէտէ Եէնիշէրլիյին գաղմա- սրնտան պէրու էմալի կէօրլիլմիշ իսլահաթ մէմուլ օլունասիլլի :

Սէօյլէնտիյինէ նաղարէն, ինկիլ- թէրա վէ Ֆրանսա պանգալարը, Թիւրքիատա պուլունան պիլ ճիւմէ պանգալարըն վօլիշալարը իւղէրինէ աղլէ վէրմէմէյէ մուվաղէթլէն գա- րար վէրմիլլէր : Պու գալարա աճաիպ տէյիլ տիր, լաքին իսթանալօլտա պու- լունան սարաֆ վէ թիւճճարլարըն իշլէրինէ սէքթ վէ զիյան կէլիլ տէ- յիւ գօրգուլմագտա տըր :

— Լէվանթ Հէրալտըն սէօլիւնէ նաղարէն, պաղը ալի իլէ պարօն Հիւշ արասընտա օլան միւշքիւլաթըն եա- գընտա հալլ օլունանագլը մէմուլ օ- լունանօր, զաղէթաի մէղպուրէ քէ- զալիք պաղը ալի իլէ էճնէպիլէր ա- րասընտա զուհուրա կէլիպ հալա թէս- վիյէ օլունամամըլ օլան պիր Թագըմ մէսէլէլէրի հագգանիյէթ իւղըն թէս- վիյէ էթմէք իշիւն, միւսթագիլմ վէ աղիլ քիմաէլէրտէն իպարէթ պիր գօ- միսիօն Թայլին գըլընմասընը չօգ էլ- զէմ կէօրիւր :

— Ստորագրամ հազարէթլերի, հոկ. 5/17 թարիխի իւլէ վալիլէրէ խիթապէն միւհիմմ պիր էմիրնամէի սամի թէսթիրլէ, էվլէլա, խտարէ մէճիսլէրի ազալարընն ինթիխապընտա գաիտէի մէվլուսաընն իճրասընը, վէ պունուն իշիւն մէճիս մէմուրինի թարաֆիլիլէրաէն թէրքիպ էթմէք մուշկիր ատէթինի պրագարազ, նիւլամէն ինթիխապ մահալինսէ հազըր պունունսազ գէվլթլն մէշրու վէ ինթիխարի մաթլուպընտա միւրաճաթլէ միլլէթլէրի միւթէպէրլէրինսէն վէ ումուսուն հիւսնի թէվէճճիւհինի գաղանմըլ օլունլարտան հէր քիմի տիլէրլէր իսէ օնուն մէմուրիլէթինի գապուլ վէ թատիղ էթմէլէրինի էմր պունուրու Սանիէն, իշպուլ մէճիսլէրին վաղընտան մագսուտ օլան մէնֆաաթ մէղքիւր մէճիսլէրտէ հազըր պունունսալարըն ըշլէրինին հէր թիւրլիւ զարազտան ազատ ճէրիան էլլէմէսինի թէճէմիլլէ հաթըլ օլապիլիւր: Պինսէն ալէյհ հիշ պիր աղանն քէնտի ըշլինի տիկէրլէրին ըշլինտէն հօգարը թուլթուպ, օնլարըն իւզէրինէ թէսիւր իշլէթմէյէ հազգըր հօգտուր: Հիւքիւմէթ ըրյասէթիստէ պունունսալ զաթըն տախի մէճիսին թէգէքքիւրի հէնկեամընտա թէհաքքիւմ վէ միւտախէլէ էթմէսի գաթիէն մէմու օլուպ, օնլարըն ֆարդըր եալընը ըշլլէր իրի միւսալի թարաֆլարա թագսիմ օլունսուղու հալտէ, ըէիս քէնտի ըշլինի հանկը թարաֆա վէրէճէք օլուր իսէ օ թարաֆաա էքսէրիլէթ հուսուլէ կէթիւմէսինսէն իպարէթ տիր: Սալիսէն, պիր մէճիս ազալարը հանկը սընըֆ վէ մէզհէպէ մէնսուպ օլուր իսէ օլունսլար, հինի միւպահաստէ վէ նիդամըն թային վէ թախսիս էլլէտիլի տէրէճէտէ միւթալէթը մախսուսէ վէ հիսսիլթըլ վիճտանիլլէրինի պէյանէ սէրպէսթ տիրլէր. էլհաթըլ ըշլ վէրմէք խուսուսունտա նէ ըլիթպէ վէ խասսիլթին վէ նէ միլիլէթին պիր կէօնա ֆարդը օլմայաճազ:

— Օսմանլը պանգատը Պրուսաստա տախի միւթըր Պէյգըրըն իտարէսի թահթընտա պիր շիւպէ քիւշաա էթմիշ տիր: Միւթըր Պէյգըր մուգատաէմա Մըսըրտա թիճարէթլէ մէշըլ օլուպ, պէօյիւք շէօհրէթ գաղանմըլ պիր զաթ տըր: Քէզա էտիրնէտէ Օսմանլը պանգատըն պիր շիւպէսի քիւշաա, միւթըր Պլաքնամ զաթ տախի մէզպուր շիւպէյէ միւտիր թային օլունսուլ տուր:

— Փրէնսա տը Ղալ Հինտիսթանա

կիթմէք իշիւն ինկիլթէրտան աղիթմէթ իլէ, հոկտ. 6/18տէ Աթինայա վասըլ օլուսգատ գրալ վէ էհայիսի իսթիգալընտ կիտէրէք միւշարիլէյհի թալթիֆ էթմիշ տիրլէր: Պիւթիւն խանէլէր պայրագլար իլէ, վէ կէճէ տախի պիւթիւն շէհր գանտիլլէր իլէ տօնատըմըլ իտի: Փրէնսէ հիւրմէթէն պէօյիւք պիր զիյաֆէթ քէշիտէ օլունսուլ, հոկտ. 8/20տէ փրէնս Աթինաստան հարէքէթ էտէրէք Սուէյիշ թարիղի իլէ Հինտիսթանա կիտէճէք տիր: Փրէնսին ըաքիպ օլունսուլ սէֆինէ չօգ տարաթլա թէգէին օլունսուլ տուր: Փրէնսի միւշարիլէյհի Հինտիսթանա միւվասէլէթինտէ մէմալիքի մէզպուրէին փրէնսլէրինի մէզպուր սէֆինէտէ գապուլ էտէճէք: Իքինճի պիր վափօր տահա օլուպ, փրէնսին մայէթիստէ օլան պիր գալ մէշնուր զաթլար կէօթիւրմէքտէ տիր: Հինտիսթանա պաշլըճա շէհրլէրինտէ փրէնսի զիյնէթլէ գապուլ էթմէք իշիւն պէօյիւք հազըրլըրլար կէօրիւլմէքտէ տիր: Փրէնսի միւշարիլէյհի մարթաա ինկիլթէրտայա ալթէթ էտէճէք:

— Գօլէրա իլլէթինին Հալէպտէ հալա գըրըն էթմէքտէ օլունսուլ մա թէհտիլէ իշիտիլմիշ տիր: Հոկտ. 10տան 18է տէք 222 քիշի թուլթուլ, 129 նուֆուս իլլէթի մէղքիւրէտէն թէլէթ օլմուշ, Թարապուլուստա և կիւն գարֆընտա 13 վէֆիլթ վուգու պունմուշ տուր: Ուրֆա վէ Այնթապատ տախի իլլէթի մէզպուրէտէն էօլէնլէր հալա վար:

ԵՎՐՕՓԱ

Ավսթրիա իմիլէրաթօրու, խտրիճիլէ միւսթէլարը Տոտեան Աթին էֆէնտիլէ Գուրօն աը ֆէր նշանընն պիրինճի ըլիթպէսինի թա պունուրմուշ տուր:

— Օգոստոս 6/18 թարիլլէ Չինին Գանկհայ շէհրինտէն ալընան պիր թէլէկրաֆ խապէրինէ նազարէն, միւթըր Մարկարի նամ ինկիլթ մէմուրուն կէշէնլէրտէ Չին մէմալիքինտէ գաթլ օլունսալընտան զուհուրա կէլէն մարապա շիմաի քեամիլէն թէսվիլէ օլունսուլ: Պու մարապա նիհայէթ իքի տէվլէթ պէյնինտէ մուհուրէպէյէ սէպէպ օլուր տէյիւ պունտան շէնա հաֆթատան պէրու գօրգուլմադտա իտի, լաքին շիմաի Չին տէվլէթի ինկիլթ տէվլէթի թարաֆընտան օլան թէրիլլէրին քեամֆէսինի գապուլ էթմիշ, վէ Չինտէ Եունան էյալէթինին հիւքիւմէթի

մահալիլէսինին միւթըր Մարկարինին գաթիլլէրի հազգընտա նիզամէն լազըմ կէլէնի իճրա էթմիշ օլունսուլնու թաաթիգ էթմէք իշիւն, ինկիլթլէր թարաֆընտան մախսուս պիր միւթէթիշ մէզքիւր էյալէթէ կէօնտէրիլմիշ:

— Ալմանիա իմիլէրաթօրու հոկտեմբերին 6/18 ինտէ Միլանա վասլ օլուպ իթալիա գրալ վէ վաֆիր ճէմաաթ թարաֆընտան պէօյիւք իզգէթլէ գապուլ օլունսուլ: Էթմէսի կիւնիւ իմիլէրաթօրա իքրամէն վէրիլէն զիյաֆէթտէ, գրալ վէ իմիլէրաթօր թարաֆընտան տէվլէթէյն պէյնինտէ գապուլ տօսթլուղու պէյան էտէն նաթղար իքաա օլունսուլ:

Ալմանիա իմիլէրաթօրու հոկտ. 11/23 տէ էհայինին սէվինճ սէտալարը արասընտա Ալմանիայա ալթէթ էթմէք իւզրէ Միլանտան աղիթէթ էլլէտի:

— Պալիլէրանն միլլէթ մէճիսի ազալարընտա ֆաաթ թարաֆտարը օլունսուլ 76 գուրայա գարըլ 79 գուրա իլէ գրալա պիր արղուհալ թադատիմ էտիպ շիմաիքի Պալիլէրա վիւքեալարըն աղլինի իսթմիլլէր իստէ, գրալ վիւքեալարըն թէպտիլ էթմէք թէքիլլէրի գապուլ էթմէթիպ, իւշ կիւն սօնըրա մէճիսի տաղըլմիշ:

— Մէօյլէնտիլինէ նազարէն փրէնս Պիլմարգըն նամիլաճըլը արթմըլ օլունսուլնտան, միւմաիլէյհի մէմուրիլլէթինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ շէրիլմէյէ մէզպուր օլաճազ:

— Մըսըր հիւքիւմէթի Ֆիլատէլֆիտա քիւշաա օլունսազ սէրկի ումուսի իշիւն շիմաիտէն Գահիրէտէ էսքի Մըսըր անթիգալարը, զիրաաթ, սէնաաթ, էլալիսէ վէ մէզհէպէ տաիր պիր թագըմ էշէա վէ հայպանաթ հաղըլաճըլար: Պու էշէա իլէ պէրապէր պազը նէֆէր, քեամիպ, պէտէվի, սիւրիւճիւ օլընսլար վէ ըազգաա գըլլար տախի Ամէրիգայա կէօնտէրիլէճէքլէր:

— Սապըգ շուրաի տէվլէթ ազալ Մահմուտ փաշա թիճարէթ նազըրը, Գապուլլի փաշա ֆէթրապուրի սէֆիրի, Սաաըգ փաշա տախի ֆարիս սէֆիրի նաապ օլունսուլար:

Ամերիգա միսիսիլլէրի շիրքիլի Թարաֆընտան, Միւլէլլիֆի զապէթա ճ. Բ. Կրին

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ՄԱԹՊԱՆԱՐԱՄԵԱՆ
Չագմագըլար, Յալոքեան խան Նոււ. 12.